

MUHAMMAD AL-XORAZMIY
NOMIDAGI TATU FARG'ONA FILIALI
FERGANA BRANCH OF TUIT
NAMED AFTER MUHAMMAD AL-KHORAZMI

“AL-FARG‘ONIIY AVLODLARI”

ELEKTRON ILMIY JURNALI | ELECTRONIC SCIENTIFIC JOURNAL

TA'LIMDAGI ILMIY, OMMABOP VA ILMIY TADQIQOT ISHLARI

4-SON 1(8)
2024-YIL

TATU, FARG'ONA
O'ZBEKISTON

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VAZIRLIGI

MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI
FARG'ONA FILIALI

Muassis: Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Farg'ona filiali.

Chop etish tili: O'zbek, ingliz, rus. Jurnal texnika fanlariga ixtisoslashgan bo'lib, barcha shu sohadagi matematika, fizika, axborot texnologiyalari yo'nalishida maqolalar chop etib boradi.

Учредитель: Ферганский филиал Ташкентского университета информационных технологий имени Мухаммада ал-Хоразми.

Язык издания: узбекский, английский, русский. Журнал специализируется на технических науках и публикует статьи в области математики, физики и информационных технологий.

Founder: Fergana branch of the Tashkent University of Information Technologies named after Muhammad al-Khorazmi.

Language of publication: Uzbek, English, Russian. The magazine specializes in technical sciences and publishes articles in the field of mathematics, physics, and information technology.

2024 yil, Tom 1, №4
Vol.1, Iss.4, 2024 y

ELEKTRON ILMIY JURNALI

ELECTRONIC SCIENTIFIC JOURNAL

«Al-Farg'oniyl avlodlari» («The descendants of al-Fargani», «Potomki al-Fargani») O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 2022-yil 21 dekabrda 054493-son bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal OAK Rayosatining 2023-yil 30 sentabrdagi 343-sonli qarori bilan Texnika fanlari yo'nalishida milliy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Tahririyat manzili:
151100, Farg'ona sh.,
Aeroport ko'chasi 17-uy,
202A-xona
Tel: (+99899) 998-01-42
e-mail: info@al-fargoniy.uz

Qo'lyozmalar taqrizlanmaydi va qaytarilmaydi.

FARG'ONA - 2024 YIL

TAHRIR HAY'ATI

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Muxtarov Farrux Muhammadovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Farg'ona filiali direktori, texnika fanlari doktori

Arjannikov Andrey Vasilevich,

Rossiya Federatsiyasi Sibir davlat universiteti professori, fizika-matematika fanlari doktori

Satibayev Abdugani Djunosovich,

Qirg'iziston Respublikasi, Osh texnologiyalari universiteti, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Rasulov Akbarali Maxamatovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Farg'ona filiali Axborot texnologiyalari kafedrasida professori, fizika-matematika fanlari doktori

Yakubov Maksadxon Sultaniyazovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU «Axborot texnologiyalari» kafedrasida professori, t.f.d., professor, xalqaro axborotlashtirish fanlari Akademiyasi akademigi

G'ulomov Sherzod Rajaboyevich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Kiberxavfsizlik fakulteti dekani, Ph.D., dotsent

G'aniyev Abduxalil Abdjalioviich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Kiberxavfsizlik fakulteti, Axborot xavfsizligi kafedrasida t.f.n., dotsent

Zaynidinov Hakimjon Nasritdinovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Kompyuter injiniringi fakulteti, Sun'iy intellekt kafedrasida texnika fanlari doktori, professor

Abdullayev Abdujabbor,

Andijon mashinosozlik instituti, Iqtisod fanlari doktori, professor

Qo'ldashev Obbozjon Hakimovich,

O'zbekiston milliy universiteti huzuridagi Yarimo'tkazgichlar fizikasi va mikroelektronika ilmiy-tadqiqot instituti, texnika fanlari doktori, professor

Ergashev Sirojiddin Fayazovich,

Farg'ona politexnika instituti, elektronika va asbobsozlik kafedrasida professori, texnika fanlari doktori, professor

Polvonov Baxtiyor Zaylobiddinovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Farg'ona filiali Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha direktor o'rinbosari

Zulunov Ravshanbek Mamatovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Farg'ona filiali Dasturiy injiniring kafedrasida dotsenti, fizika-matematika fanlari nomzodi

Abdullaev Temurbek Marufovich,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Axborot texnologiyalari kafedra mudiri, texnika fanlar bo'yicha falsafa doktori

Zokirov Sanjar Ikromjon o'g'li,

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Farg'ona filiali Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i, fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Jurnal quyidagi bazalarda indekslanadi:

Eslatma! Jurnal materiallari to'plamiga kiritilgan ilmiy maqolalardagi raqamlar, ma'lumotlar haqqoniyligiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar.

MUNDARIJA | ОГЛАВЛЕНИЕ | TABLE OF CONTENTS

Rasulov Akbarali Maxamatovich, Ibroximov Nodirbek Ikromjonovich, To‘xtasinov Azamat G‘ofurovich, NOYOB MIS METALL KLASTERLARINING GEOMETRIK TUZILISHINI KOMPYUTER EKSPERIMENTI ORQALI TADQIQ ETISH	7-11
Далиев Бахтиёр Сирожидинович, Решение уравнения Абеля методом оптимальных квадратурных формул	12-15
Saidov Mansurjon Inomjonovich, Tartiblangan statistikalarda baholarni topish usullari	16-21
Kayumov Ahror Muminjonovich, TRIKOTAJ TO‘QIMASI TARKIBIDAGI IP XUSUSIYATLARI VA DEFORMATSIYAGA TA’SIRI	22-27
Muradov Farrux Abdukaxarovich, Kucharov Olimjon Ruzimurotovich, Narzullayeva Nigora Ulugbekovna, Eshboyeva Nodira Faxriddinovna, GAZLI ARALASHMALAR VA ZARARLI MODDALARNING ATMOSFERADA TARQALISHI MASALASINI YUQORI TARTIBLI APPROKSIMATSIYANI QO‘LLAGAN HOLDA UNI SONLI YECHISH ALGORITMI	28-37
Maniyozov Oybek Azatboyevich, NAVIER-STOKES TENGLAMASINI KLASSIK HAMDA KLASSIK BO‘LMAGAN YECHIMLARINI VA UNING O‘ZIGA XOSLIGI	38-44
Tillavoldiyev Azizbek Otobek o‘g‘li, Tibbiy tasvirlarda reprezentativ psevdoobyektlarni segmentatsiyalash algoritmi	45-51
Fayziev Shavkat Ismatovich, Karimov Sherzod Sobirjonovich, Muxtarov Alisher Muxtorovich, DDoS hujumlarni aniqlashda neyron tarmoqlarga asoslangan gibrid modellarni ishlab chiqish	52-58
Rasulmuxamedov Maxamadaziz Maxamadaminovich, Shukurova Shohsanam Bahridin qizi, Mirzaeva Zamira Maxamadazizovna, MURAKKAB SHAKLLI, HAJMLI JISMLARNING ELASTOPLASTIK DEFORMATSIYASINING MATEMATIK MODELLARINI QURISH	59-63
Uzakov B.M., Melikuziyev M.R., TARELKALI TURDAGI REKTIFIKATSIYA KOLONNANING HARORAT KO‘RSATKICHLARINI MOSLASHUVCHAN BOSHQARISH	64-72
Порубай Оксана Витальевна, Эволюционные алгоритмы в задачах оптимизации режимов работы региональных энергосистем	73-77
Musayev Xurshid Sharifjonovich, TRIKOTAJ TO‘QIMA TASVIRLARINI ANIQLASH VA RAQAMLI ISHLOV BERISH USULLARI	78-81
Нурдинова Разияхон Абдихаликовна, ПОЛУПРОВОДНИКИ КАК МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ ИЗГОТОВЛЕНИЯ ТЕРМОГЕНЕРАТОРОВ В МЕДИЦИНЕ	82-85
Мовлонов Пахловон Ибрагимович, ДЕГРАДАЦИЯ СЭ ПОД ДЕЙСТВИЕМ ИЗЛУЧЕНИЯ ВИДИМОЙ ОБЛАСТИ СПЕКТРА И ИОНИЗИРУЮЩЕЙ РАДИАЦИИ	86-90
Севинов Жасур Усманович, Темербекова Барнохон Маратовна, Мамазаров Улугбек Бахтиёр угли, Бекимбетов Баходир Маратович, Синтез методов цифровой регистрации в системах сбора и обработки измерительной информации для обеспечения достоверности в информационно-управляющих системах	91-96
O.S.Rayimdjonova, ISSIQLIK VA OPTOELEKTRON O‘ZGARTIRGICHLARNING ASOSIY TAVSIFLARI VA UMUMIY MASALALARI	97-100
Muradov Farrux Abdukaxarovich, Narzullayeva Nigora Ulugbekovna, Kucharov Olimjon Ruzimurotovich, Eshboyeva Nodira Faxriddinovna, ATMOSFERANING CHEGARAVIY QATLAMIDA GAZLI ARALASHMALAR VA ZARARLI MODDALARNING TARQALISHI MASALASINI O‘ZGARUVCHILARNI ALMASHTIRISH USULI YORDAMIDA IFODALASH VA UNING SONLI YECHISH ALGORITMI	101-107
Акбаров Давлатали Егиталиевич, Акбаров Умматали Йигиталиевич, Кучкоров Мавзуржон Хурсанбоевич, Умаров Шухратжон Азизжонович, РАЗРАБОТКА АЛГОРИТМА СИММЕТРИЧНОГО БЛОЧНОГО ШИФРОВАНИЯ НА ОСНОВЕ СЕТИ ФЕЙСТЕЛЯ ПО КРИПТОСТОЙКИМИ БАЗОВЫМИ ТАБЛИЧНЫМ ПРЕОБРАЗОВАНИЯМИ	108-113
Xolmatov Abrorjon Alisher o‘g‘li, Xoshimov Baxodirjon Muminjonovich, MAZUTNI REKTIFIKATSIYALASH QURILMALARINING VAKUUM YARATISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	114-125
Goipova Xumora Qobiljon qizi, Dasturiy ta‘minotdagi xatolarni avtomatik topish va tuzatish uchun o‘qitiladigan algoritmlar	126-129
Xudoykulov Z.T., Xudoynazarov U.U., YETARLI GOMOMORFIK SHIFRLASH ALGORITMLARI YORDAMIDA AXBOROTNI KRIPTOGRAFIK HIMOYALASH	130-135
Калашников Виталий Алексеевич, ОБОСНОВАНИЕ НЕОБХОДИМОСТИ СОЗДАНИЯ СПЕЦИАЛЬНОГО АГРЕГАТА ДЛЯ ПОСЕВА СЕМЯН ПШЕНИЦЫ В МЕЖДУРЯДЬЯ ХЛОПЧАТНИКА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОСНОВНЫХ ПАРАМЕТРОВ ШАРНИРНО-ПОЛОЗОВИДНОГО СОШНИКА	136-143
Ermatova Zarina Qaxramonovna, To‘qimachilik sanoatida Linter qurilmalarining ahamiyatini o‘rganish va kuzatish	144-146
Tolipov Nodirjon Isaqovich, Madibragimova Iroda Mukhamedovna, ON A NON-CORRECT PROBLEM FOR A BIHARMONIC EQUATION IN A SEMICIRCLE	147-151
Xudoykulov Zarif Turakulovich, Qozoqova To‘xtajon Qaxramon qizi, PRESENT YENGIL VAZNLI KRIPTOGRAFIK ALGORITMINING TAHLILI	152-157
D.S.Yaxshibayev, A.H.Usmonov, Yer osti sizot suvlari sathi o‘zgarishini matematik modellashtirish va sonli tadbiq qilish	158-162

MUNDARIJA | ОГЛАВЛЕНИЕ | TABLE OF CONTENTS

Tojimatov Dostonbek Xomidjon o'g'li, KIBERRAZVEDKA AMALIYOTIDA IOC, LOG VA DARK WEB MONITORING MA'LUMOTLARINING INTELLEKTUAL INTEGRATSIYASIGA ASOSLANGAN KIBERTAHDIDLARNI ERTA ANIQLASH MODELI	163-167
Mirzayev Jamshid Boymurodovich, MATNLI MA'LUMOTLARNI YASHIRIN UZATISHDA STEGANOGRAFIK USULLARDAN FOYDALANISH	168-172
Kabildjanov Aleksandr Sabitovich, Pulatov G'iyos Gofurjonovich, Pulatova Gulxayo Azamjon qizi, LSTM MODELI ASOSIDA OB-HAVO SHAROITLARINING YURAK-QON BOSIMI KASALLIKLARIGA TA'SIRINI BASHORATLASH	173-177
Erejevov Keulimjay Kaymatdinovich, SHAXSNI OVOZI ORQALI IDENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI	178-183
Muxtarov Ya., Obilov H., OPERATOR USULI YORDAMIDA O'ZGARMAS KOEFFITSIENTLI CHIZIQLI DIFFERENSIAL TENGLAMALAR SISTEMASINI INTEGRALLASH	184-188
Tillaboev Muxiddinjon, PILLANI NAMLIGINI O'LCHISHNING OPTOELEKTRON QURILMASI	189-192
Atajonova Saidakhon Boratalievna, Khasanova Makhinur Yuldashbayevna, INTEGRATION OF HYBRID SYSTEM ANALYSIS METHODS TO IMPROVE DECISION-MAKING EFFICIENCY	193-196
Зулунув Равшанбек Мамагович, ТЕХНОЛОГИИ ROBOTIC PROCESS AUTOMATION В МЕДИЦИНЕ	197-200
Aliyev Ibratjon Xatamovich, Bilolov Inomjon Uktamovich, CREATING A MODEL OF THE FALL OF SOLAR ENERGY IN CERTAIN COORDINATES	201-204
Akbarov Xatam Ulmasaliyevich, Ergashev Dilshodbek Mamasidiqovich, RDB TOKARLIK DASTGOHIDA ISHLOV BERISH JARAYONINING MATEMATIK MODELINI YARATISH	205-209
Абдуллаев Темурбек Маруфжонович, Козлов Александр Павлович, Разработка интеллектуальной системы управления освещением на основе IoT - технологий	210-219
O'rinboevyev Johongir Kalbay o'g'li, Nugmanova Mavluda Avaz qizi, KLASSTERLASH USULLARI YORDAMIDA NUTQNI AVTOMATIK SEGMENTATSIYALASH	220-225
Dalibekov Lochinbek Rustambekovich, 5G TARMOQLARIDA MASSIVE MIMO TEXNOLOGIYASINI JORIY ETISHNING TAHLILI	226-232
Bozarov Baxromjon Ilxomovich, Fure almashtirishlarini taqribiy hisoblash uchun optimal kvadratur formulalar	233-235
Xusanova Moxira Qurbonaliyevna, TARMOQ QURILMALARIDA DEMILITARIZATSIYALANGAN ZONA (DMZ) NI SOZLASH ORQALI XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH	236-239
Ravshan Indiaminov, Sulton Khakberdiyev, INTERACTION BETWEEN MAGNETIC FIELDS AND THIN SHELLS	240-244
Muradov Muhammad Murod o'g'li, Mobil aloqa tayanch stansiyalarini qayta tiklanuvchan energiya ta'minot manbalaridan foydalangan holda energiya bilan ta'minlash xususiyatlari	245-250
Kabildjanov Aleksandr Sabitovich, Pulatov G'iyos Gofurjonovich, Pulatova Gulxayo Azamjon qizi, OB-HAVO SHAROITLARINING YURAK QON BOSIMI KASALLIKLARIGA TA'SIRINI MLP MODELIDA OPTIMALLASHTIRISH	251-255
Okhunov Dilshod Mamatjonovich, Okhunov Mamatjon Xamidovich, Azizov IskandarAbdusalim ugli, Ismoilzhonov Abdullokh Farrukhbk ugli, THE USE OF BIG DATA IN THE DIGITAL ECONOMY	256-260
Abduraimov Dostonbek Egamnazar o'g'li, ELASTIKLIK NAZARIYASI MASALASIGA LIBMAN TIPIDAGI ITERATSION USULNI QO'LLASHNING MATEMATIK MODELI	261-266
Мамадалиев Фозилжон Абдуллаевич, Новый подход составления математической модели для определения параметров торможения автомобиля в экстремальных условиях эксплуатации	267-269
Nasriddinov Otadavlat Usubjonovich, FIZIK MASALALARNI MATEMATIK PAKETLAR YORDAMIDA MODELLASHTIRISH	270-272
Jo'rayev Mansurbek Mirkomilovich, Ro'zaliyev Abdumalikjon Vahobjon o'g'li, AVTOMATLASHTIRILGAN MONITORING TIZIMI SIMSIZ SENSOR TARMOG'IDA MA'LUMOTLARNI UZATISH	273-278
Shamsiyeva Xabiba Gafurovna, VIDEO MA'LUMOTLARGA ISHLOV BERISH VA KOMPYUTERLI KO'RISH ALGORITMLARINING APPARAT DASTURIY MAJMUI	279-284
Atajonov Muhiddin Odiljonovich, AVTONOM FOTOELEKTRIK MODULNI MODELLASHTIRISH	285-288
J.M. Kurbanov, S.S.Sabirov, J.J.Kurbonov, NANOKATALIZATOR OLIISH TEXNOLOGIYASIDA "NAVBAHOR" BENTONITINI QURITISH VA KUYDIRISH JARAYONLARINING TERMOGRAVIMETRIK TAHLILI	289-293
Umarov Shukhratjon, Rakhmonov Ozodbek, ASSESSMENT OF THE LEVEL OF SECURITY AVAILABLE IN 4G AND 5G MOBILE COMMUNICATION NETWORKS	294-297
Soliyev Bahromjon Nabijonovich, Elektron tijorat savdolarini dasturiy yondashuvi tahlilida metodlar, matematik model va amaliy ko'rsatkichlar	298-302
Asrayev Muhammadmullo Abdullajon o'g'li, SINFLAR ORASIDAGI MASOFA, QAROR QABUL QILISH QOIDASI VA AJRATISH FUNKSIYASI	303-305

MUNDARIJA | ОГЛАВЛЕНИЕ | TABLE OF CONTENTS

Polvonov Baxtiyor Zaylobidinovich, Khudoyberdieva Muxayyoxon Zoirjon qizi, Abdubannabov Mo'ydinjon Iqboljon o'g'li, Ergasheva Gulruksor Qobiljon qizi, Tohirjonova Zahro Shovkatjon qizi, Mamasodiqov Shohjahon, CHARACTERIZATION OF PHOTOLUMINESCENCE SPECTRUM OF CHALCOGENIDE CADMIUM-BASED SEMICONDUCTOR POLYCRYSTALLINE FILMS	306-315
Sharibayev Nosirjon Yusupjanovich, Musayev Xurshid Sharifjonovich, TRIKOTAJ TO'QIMALARINI REAL VAQT REJIMIDA ANIQLANGAN NUQSONLARNI TAHLIL QILISH	316-320
Эргашев Отабек Мирзапулатович, Асомиддинов Бекзод, СОЗДАНИЕ ПРОГРАММНЫХ МОДУЛЕЙ ДЛЯ РЕШЕНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ЗАДАЧ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ	321-326
Djurayev Sherzod Sobirjonovich, Ermatova Zarina Qaxramonovna, YANGI KONSTRUKSIYADAGI MULTISIKLON QURILMASINING ENERGIYA SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	327-331
J.M. Kurbanov, S.S.Sabirov, J.J.Kurbonov, "NAVBAHOR" BENTONITINING MODIFIKATSIYALANGAN NAMUNASINI O'YUCH EMMda QIZDIRISH HARORATIGA QARAB TEKSTURA XUSUSIYATLARINING O'ZGARISHI	332-337
Sharibayev Nosirjon Yusubjanovich, Kayumov Ahror Muminjonovich, SINOV YORDAMIDA TRIKOTAJ MAXSULOTLARINI SHAKL SAQLASH VA DEFORMATSIYALANISH JARAYONLARINI MONITORINGI	338-343
Muminov Kamolkhon Ziyodjon o'g'li, Artificial Intelligence in Cybersecurity, Revolutionizing Threat Detection and Response Systems	344-347
Тажибаев Илхом Бахтиёрович, ОБРАБОТКА МНОГОКАНАЛЬНЫХ СИГНАЛОВ В РАДИОЧАСТОТНЫХ И ОПТИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ	348-351
Karimov Sardor Ilhom ugli, Sotvoldiyeva Dildora Botirjon qizi, Karimova Barnokhon Ibrahimjon qizi, COMPARISON OF MULTISERVICE REMOTE SENSING DATA FOR VEGETATION INDEX ANALYSIS	352-354
Abdurasulova Dilnoza Botirali kizi, PNEUMATIC AND HYDRAULIC TECHNICAL TOOLS OF AUTOMATION	355-359
Абдукадилов Бахтиёр Абдувахитович, СПОСОБЫ НАСТРОЙКИ ВЕСОВ ДЛЯ СНИЖЕНИЯ ПОТЕРЬ ПРИ ОБУЧЕНИИ ДАННЫХ В НЕЙРОННЫХ СЕТЯХ	360-365
Turakulov Otabek Xolmirzayevich, Mamaraufov Odil Abdixamitovich, IJTIMOYI TARMOQLARDA ELEKTRON MATNLI MA'LUMOTLARNI TASNIFLASHNING NEYRON-NORAVSHAN ALGORITMI	366-370
Asrayev Muhammadmullo Abdullajon og'li, Muxtoriddinov Muhammadyusuf Temirxon o'g'li, REGIONS APPLICATIONS SYSTEMS RECOGNITION	371-373
Raximov Baxtiyor Nematovich, Yo'ldosheva Dilfuza Shokir qizi, Majmuaviy markazlashtirilgan tizimlarning arxitekturasi va funksiyalari	374-378
Нурилло Мамадалиев Азизиллоевич, Моделирование конфликтных ситуаций телевизионных изображений в процессе обработки видеoinформации	379-381
A.A. Otaxonov, ОБНАРУЖЕНИЕ И ОЦЕНКА ФИШИНГОВЫХ URL-АДРЕСОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ АЛГОРИТМОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ	382-390
Akbarov Xatam Ulmasaliyevich, Ergashev Dilshodbek Mamasidiqovich, X12M MARKALI PO'LAT UCHUN TERMOSIKLLI ISHLOV BERISHNI AMALGA OSHIRISH PARAMETRLARI	391-396
Abdukodirov Abduvaxit Gapirovich, Abdukadirov Baxtiyor Abduvaxitovich, YUZ TASVIRLARINI GEOMETRIK NORMALLASHTIRISH ALGORITMINI ISHLAB CHIQISH	397-401
D.B.Abdurasulova, T.U.Abduhafizov, RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'SISHI VA UNING TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA TA'SIRI	402-405
Ibragimov Navro'zbek Kimsanbayevich, Hududiy oliy ta'lim muassasalarida raqobat ustunligini ta'minlashning diagnostik tahlil qilish uchun dasturiy ta'minot	406-413
Melikuziyev Azimjon Latifjon ugli, USING COMPUTER-SIMULATOR PROGRAMS IN TEACHING PARALINGUISTIC UNITS	414-417
Soliev B.N., Ismoilova M.R., ELEKTRON TIJORATDA QAYTARILISHLARNI OPTIMALLASHTIRISH VA ULARNING NATIJALARI	418-421
Ergashev Otabek Mirzapulatovich, FUZZY RULE BASE DESIGN FOR NUMERICAL DATA ANALYSIS	422-428
Abdukadirova Gulbahor Xomidjon qizi, Abduqodirova Mohizoda Ilxomidin qizi, YUZ TASVIRLARIGA DASTLABKI ISHLOV BERISHDA NEYRON TARMOQ ALGORITMLARINI QO'LLASH SAMARADORLIGI	429-436
Садикова Мунира Алишеровна, ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ	437-444
Pulato Sherzod Utkurovich, Djumaniyazov Otabek Baxtiyarovich, THE ROLE OF IoT TECHNOLOGIES IN MONITORING THE ENVIRONMENTAL IMPACT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE KHOREZM REGION	445-448
Mukhammadyunus Norinov, RESEARCH ON INCREASING THE BRIGHTNESS OF TELEVISION IMAGES	449-455
Arabboyev Alisher Avazbek o'g'li, DIFFIE-HELLMAN ALGORITMI VA XAVFSIZ KALIT ALMASHISH PROTOKOLLARI	456-458
Raximov Baxtiyor Nematovich, G'oiyova Xumora Qobiljon qizi, Ovoz tovushlari intellektual taxlili asosida videokuzatuz tizimini boshqarish	459-462

YETARLI GOMOMORFIK SHIFRLASH ALGORITMLARI YORDAMIDA AXBOROTNI KRIPTOGRAFIK HIMOYALASH

Xudoykulov Z.T.,

Muhammad al-Alxorazmiy nomidagi Toshkent axborot
texnologiyalari universiteti,
Toshkent, O'zbekiston
zarif.khudoykulov@tuit.uz

Xudoynazarov U.U.,

Muhammad al-Alxorazmiy nomidagi Toshkent axborot
texnologiyalari universiteti,
Toshkent, O'zbekiston
umidjonxudoynazarov@gmail.com

Annotatsiya. An'anaviy shifrlash algoritmlari ma'lumotlarni saqlashda va uzatilishida axborot xavfsizligini ta'minlaydi, lekin, axborotga ishlov berish jarayonlarida konfidensiallikni ta'minlamaydi. Bunday muammo bulutli tuzilmalardagi zaifliklarning barchasini yoki hech bo'lmaganda bir qismini bartaraf etadigan xavfsizlik tizimini yaratish vazifasini keltirib chiqaradi. Ushbu maqolada gomomorfik shifrlash algoritmlari va uning turlari, yetarli (somewhat) gomomorfik shifrlash algoritmlarining afzalliklari va ularni amalga oshirishdagi muammolar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar. Gomomorfik shifrlash, yetarli gomomorfik shifrlash, elliptik egri chiziqlar, diskret logarifm, to'liq gomomorfik shifrlash

Kirish. Gomomorfik shifrlash algoritmlarini elektron hukumat, xavfsizlik tizimlari, sog'liqni saqlash, bulutli hisoblash tizimlari, buyumlar interneti tizimlari, suniy intellekt va mashinali o'qitish kabi bir qancha sohalarda qo'llash maxfiy ma'lumotlarni qayta ishlash jarayonida konfidensiallikni ta'minlaydi.

Gomomorfik shifrlash sxemasi bulutli tizimlarda shifrlangan ma'lumotlar ustida, ularni deshifrlamasdan amallarni bajarish mexanizmini ta'minlaydi. Bundan tashqari to'liq gomomorfik shifrlash algoritmlari shifrlangan ma'lumotlar ustida ixtiyoriy amallarni bajarish imkonini beradi, shuning uchun gomomorfik shifrlash algoritmlari kriptografiyaning noyob elementi hisoblanadi[2].

Yaqin vaqtgacha shifrlangan ma'lumotlarni qayta ishlash muammosini qanoatlantiradigan umumiy foydalanish usuli mavjud emas edi. Rivest, Adleman va Dertouzos 1978-yilda shifrlangan ma'lumotlarda oddiy hisob-kitoblarni amalga oshirish mumkinmi degan savolni berib, *maxfiylik gomomorfizmi* tushunchasini kiritdilar. Keyinchalik Craig Gentry 2009-yilda chop etilgan doktorlik dissertatsiyasida

birinchi to'liq gomomorfik shifrlash sxemasini taklif qilgan [2].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Maqolada hozirgi kunda axborot xavfsizligini ta'minlash usullari va vositalari yoritilgan adabiyotlar o'rganib chiqildi. Ushbu sohada bir qancha olimlarning izlanish olib bormoqda. Jumladan R.Rivest, A.Shamir, L.Adleman[1], H.Goldvasser, Silvio Mikali[3], Taher Elgamal[4], Benaloh.J.C.[5], Pascal Paillier[6], Dan Boneh, Eu Jin Goh, Kobbi Nissim[7], Ayantika Chatterjee va Khin Mi Mi Aung[8], Stefan Rass va Daniel Slamanig[2], Chetin Kaya Koch, Funda O'zdemir, Zeynep O'demish O'zger[9], Jain, N., Cherukuri, A. K.[10], A.Wainakh, [11] va boshqa olimlar izlanishlar olib bormoqdalar.

Gomomorfik shifrlash sxemalari.

Gomomorfik shifrlash algoritmlarining kelib chiqishi algebraik strukturalardagi "Gomomorfizim" tushunchasi bilan bog'liq. "Gomomorfizim" atamasi yunoncha "homos" va "morphe" so'zlaridan olingan bo'lib, "bir xil", "shakl" yoki "tuzilma" degan ma'noni anglatadi [10].

Shifrlangan matnlar ustida bajarilgan algebraik amallar (qo'shish va ko'paytirish) gomomorf shifrlash sxemalari orqali bajariladi va ichki ochiq matnga ta'sir qiladi. Bu shuni anglatadiki, ba'zi $(G_2, *)$ guruhning elementlari bo'lgan $Encrypt(m_1; pk)$ va $Encrypt(m_2; pk)$ ikkita shifrlangan matnlari berilgan bo'lsa, uchinchi tomon maxfiy kalitsiz va m_1, m_2 ochiq matnlarni bilmasdan shifrlangan matnlar ustida $Encrypt(m_1 \circ m_2; pk) = Encrypt(m_1; pk) * Encrypt(m_2; pk)$ algebraik amallarni hisoblashi mumkin [8].

Gomomorfik shifrlash algoritmlari turlari

Gomomorf shifrlash algoritmlarini *uch turga* bo'lish mumkin [11]:

1. *Qisman (Partially)* gomomorfik shifrlash
2. *Yetarli (Somewhat)* gomomorfik shifrlash
3. *To'liq (Fully)* gomomorfik shifrlash.

Ularning orasidagi asosiy farq shifr matnida bajarilishi mumkin bo'lgan algebraik amallarning turlari va chastotalariga bog'liq.

Materiallar va usullar. 2005-yilgacha barcha taklif qilingan gomomorf shifrlash sxemalari faqat qo'shish yoki ko'paytirish operatsiyalari bilan cheklangan. Yangi gomomorfik shifrlash sxemasi yaqinlashadigan dastlabki harakatlar Boneh-Goh-Nissim (BGN) tomonidan taqdim etilgan [11]. BGN sxemasi bitta ko'paytirish amali va cheksiz miqdordagi qo'shish amallarini va doimiy o'lchamdagi shifrlangan matnni qo'llab-quvvatlaydi. Shu sababli, kriptografik tizim "yetarli gomomorf" deb ataladi [2].

BGN shifrlash sxemasining matematik asoslari.

Ushbu algoritmda to'plamlar nazariyasi, guruh halqa, maydon, diskret logarifmlash, faktorlash va elliptik egri chiziqlar kabi matematik tushunchalardan foydalaniladi.

Ta'rif: Additiv chekli Abel guruhlariga tegishli G_1, G_2 va multiplikativ chekli Abel guruhiga tegishli G_3 guruhlar olingan bo'lsin. Ikki chiziqli juftlashtirish bu quyidagi holatlar uchun $e: G_1 \times G_2 \rightarrow G_3$ akslantirishdir:

(Ikki chiziqlilik) Ixtiyoriy $P, Q \in G_1$ va $R \in G_2$ ratsional nuqtalar uchun quyidagi ifodalar o'rinli
$$e(P + Q, R) = e(P, R) \times e(Q, R).$$

Shunga o'xshash Ixtiyoriy $P \in G_1$ va $Q, R \in G_2$ ratsional nuqtalar uchun quyidagi ifodalar o'rinli

$$e(P, Q + R) = e(P, Q) \times e(P, R)$$

Berilgan maydondagi elliptik egri chiziqlar nuqtalari ustida ushbu amallar ikki chiziqli juftlikni ifodalaydi [9].

n -tartibli ikki chiziqli guruhni qurish.

Boneh, Goh va Nissim ikki chiziqli xaritaning qo'llab-quvvatlovchi guruh bo'lgan berilgan n -tartibli ikki chiziqli G guruhini qurishning quyidagi usulini ta'riflagan [7].

3 ga bo'linmaydigan $n > 3$ shartni qanoatlantiruvchi butun kvadratik son berilgan bo'lsin.

I) Eng kichik butun musbat $l \in \mathbb{Z}$ soni tanlab olinadi hamda $p = l \times n - 1$ va $p \equiv 2 \pmod{3}$ shartni qanoatlantiruvchi p tub son hosil qilinadi.

II) Z_p maydonga tegishli $y^2 = x^3 + x$ elliptik egri chiziqning ratsional nuqtalari ko'rib chiqiladi. $p \equiv 2 \pmod{3}$ ifodadan, elliptik egri chiziq $Z_p \times Z_p$ maydonda $p + 1 = l \times n$ nuqtaga ega bo'ladi. Shuning uchun egri chiziqdagi nuqtalar guruhi n -tartibli kichik guruhga ega bo'lib, u G bilan belgilanadi.

III) $Z_{p^2}^*$ to'plamning qismguruhi bo'lgan n -tartibli G' to'plam o'zgartirilgan Weil juftligi kerakli xususiyatlarga ega $e: G \times G \rightarrow G'$ ikki chiziqli akslantirishni beradi.

BGN tizimidagi asosiy g'oyalardan biri elliptik egri chiziq guruhlaridan foydalanishdir. Guruh tartibi n murakkab son bo'lib, uni faktorlash qiyin. Oldingi barcha tizimlarda guruh tartibi tub bo'lishi talab qilingan.

Barcha gomomorfik shifrlash algoritmlari kabi BGN tizimi ham kalitlarni hosil qilish, xabarni shifrlash, gomomorfik amal bajarish va xabarni deshifrlash jarayonlaridan iborat.

Kalitlarni hosil qilish.

Dastlab qulaylik uchun elliptik egri chiziqlarning qo'shish amalini "x" bilan belgilab olinadi hamda $[a]P$ ko'paytirish amali P^a bilan belgilab olinadi.

Kalitlarni yaratish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi.

1. Xavfsizlik parametrlarini kiritishda q_1 va q_2 ehtimollik boshlang'ich qiymatlar tanlanadi va $n = q_1 \cdot q_2$ hisoblanadi.
2. Eng kichik butun musbal l soni tanlab olinadi va $p = l \times n - 1$ butun tub son hisoblanadi.
3. $n = q_1 \times q_2$ tartibli $\mathcal{E}(Z_p)$ to'planning qismguruhi bo'lgan G siklik guruh va $Z_{p,2}^*$ guruhning qismguruhi bo'lgan G' uchun $e: G \times G \rightarrow G'$ ikki chiziqli juftlashtirish hosil qilinadi.
4. G guruhga tegishli bo'lgan ikkita turli tasodifiy g, u generatorlar tanlanadi va $h = u^{q_2}$ qiymat hosil qilinadi. Bu yerda, h qiymat tartibi q_1 bo'lgan G guruhning qismguruhidir.
5. Ochiq kalit sifatida $p_k = (n, G, G_T, e, g, h)$ olinadi va maxfiy kalit sifatida $s_k = q_1$ olinadi.

Xabarni shifrlash. M ochiq matn belgilari $m \in Z_{q_2}$ raqamli ko'rinishga o'tkaziladi hamda tasodifiy $r \in_R Z_n$ soni tanlanadi. Keyin c shifratn quyidagicha hisoblanadi:

$$c = g^m h^r \text{ mod } n \in G$$

Har bir jo'natilgan m xabar uchun r qiymat tasodifiy tanlanadi.

Xabarni deshifrlash. Yopiq kalit $s_k = q_1$ va shifratn c berilgan bo'lsin.

Ochiq matn m quyidagicha tiklanadi:

$$\begin{aligned} c^{q_1} &= (g^m \times h^r)^{q_1} = (g^m)^{q_1} \times (h^r)^{q_1} \\ &= (g^m)^{q_1} \times ((u^{q_2})^r)^{q_1} \\ &= (g^{q_1})^m \times (u^{q_1 \times q_2})^r = (g^{q_1})^m \in G \end{aligned}$$

Xabarlar fazosi polinomial chegaralanganligi uchun ochiq matn m quyidagicha hisoblanadi:

$$m = \log_{g^{q_1}} c^{q_1}$$

Samarali shifrnı ochish uchun diskret logarifm shifrnı ochish jarayoniga tezlik chegarasini qo'yishi sababli xabar maydoni kichik bo'lishi kerak.

Boneh-Goh-Nissim (BGN) shifrlash algoritmining gomomorfik xususiyati. Yetarli gomomorfik shifrlash algoritm sifatida, ushbu shifrlash sxemasi shifratnlar ustida ixtiyoriy qo'shish amallarini va faqat bir martagina ko'paytirish amalini bajarish imkonini beradi [2].

Ko'paytirishdan oldingi qo'shish amali. m_1, m_2 xabarlari uchun c_1, c_2 shifrlangan matnlar va mos ravishda r_1, r_2 randomizatorlar berilgan bo'lsa, yangi randomizator $r \in Z_n$ tanlanadi va quyidagi hisoblanadi

$$\begin{aligned} E_g(m_1, r_1) \times E_g(m_2, r_2) &= (g^{m_1} \times h^{r_1}) \times \\ (g^{m_2} \times h^{r_2}) &= g^{m_1+m_2} \times h^{r_1+r_2} = E_g(m_1 + \\ m_2, r_1 + r_2), \end{aligned}$$

Bu yerda, $m_1 + m_2$ xabarlarning tasodifiyligi $r_1 + r_2$ ga teng.

Agar shifrlash funksiyasini $E_g(m, r) = E(m)$ tarzida belgilansa, u holda m_1 va m_2 xabarlar uchun quyidagiga ega erishiladi.

$$D(E(m_1 + m_2)) = D(E(m_1) \times E(m_2)),$$

Bu yerda, D deshifrlash funksiyasini anglatadi.

Ko'paytirish. r tasodifiy qiymatli m xabar va skalyar k soni uchun, skalyar ko'paytirish $k \times m$ tasodifiylikni $k \times r$ ga almashtirish orqali amalga oshiriladi.

$$\begin{aligned} (E_g(m, r))^k &= (g^m \times h^r)^k = g^{k \times m} \times h^{k \times r} \\ &= E_g(k \times m, k \times r) \end{aligned}$$

Bu ifodani quyidagicha ifodalash mumkin

$$D(E(k \times m)) = D((E(m))^k).$$

BGN algoritmi shifrlash funksiyasining asosini va sohasini bir marta o'zgartirish orqali ochiq matnlarni bir marta ko'paytirish imkonini beradi. g va u qiymatlar G guruhning elementi va $h = u^{q_2}$ bo'lganligidan biron bir $\alpha < n$ son uchun $g^\alpha = h$ qiymat olinadi. Faraz qilaylik $e: G \times G \rightarrow G'$ ikki chiziqlik juftlik bo'lsin va $e(g, g) = g'$, $e(g, h) = h'$ ifoda o'rinli bo'lsin. U holda

$$h' = e(g, h) = e(g, g^\alpha) = e(g, g)^\alpha = (g')^\alpha.$$

g qiymat G guruhning elementi $e(g, g) = g'$ qiymat esa tartibi n bo'lgan G' guruhning elementi ekanini e'tiborga olinsa, u holda

$$E_g: Z_{q_2} \times Z_n \rightarrow G'$$

$$(m, r) \rightarrow (g')^m \times (h')^r$$

Ikkita $c_1 = E_g(m_1, r_1)$ va $c_2 = (m_2, r_2)$ shifrlangan xabarni g asosi bilan $m_1 \times m_2$ ko'paytmaning haqiqiy shifrlanishini g asosi bilan birlashtiriladi.

$$e(c_1, c_2) \times (h')^r = e(g^{m_1} \times h^{r_1}, g^{m_2} \times h^{r_2}) \times (h')^r$$

$$=$$

$$e(g^{m_1} \times (g^\alpha)^{r_1}, g^{m_2} \times (g^\alpha)^{r_2}) \times (h')^r =$$

$$e(g^{m_1} \times g^{\alpha \times r_1}, g^{m_2} \times g^{\alpha \times r_2}) \times (h')^r$$

$$= e(g^{m_1 + \alpha \times r_1}, g^{m_2 + \alpha \times r_2}) \times (h')^r =$$

$$e(g, g)^{(m_1 + \alpha \times r_1) \times (m_2 + \alpha \times r_2)} \times (h')^r$$

$$= (g')^{(m_1 + \alpha \times r_1) \times (m_2 + \alpha \times r_2)} \times (h')^r =$$

$$(g')^{m_1 \times m_2 + \alpha \times m_1 \times r_2 + \alpha \times m_2 \times r_1 + \alpha^2 \times r_1 \times r_2} \times (h')^r =$$

$$(g')^{m_1 \times m_2 + \alpha \times (m_1 \times r_2 + m_2 \times r_1 + \alpha \times r_1 \times r_2)} \times (h')^r =$$

$$(g')^{m_1 \times m_2} \times (g')^{\alpha \times (m_1 \times r_2 + m_2 \times r_1 + \alpha \times r_1 \times r_2)} \times (h')^r =$$

$$(g')^{m_1 \times m_2} \times ((g')^\alpha)^{m_1 \times r_2 + m_2 \times r_1 + \alpha \times r_1 \times r_2} \times (h')^r =$$

$$(g')^{m_1 \times m_2} \times (h')^{m_1 \times r_2 + m_2 \times r_1 + \alpha \times r_1 \times r_2} \times$$

$$(h')^r =$$

$$(g')^{m_1 \times m_2} \times (h')^{m_1 \times r_2 + m_2 \times r_1 + \alpha \times r_1 \times r_2 + r}$$

$$= (g')^{m_1 \times m_2} \times (h')^{\bar{r}} =$$

$$E_{g'}(m_1 \times m_2, \bar{r}).$$

Berilgan $E_{g'}(m_1 \times m_2, \bar{r})$ ifoda $m_1 \times m_2$ ochiq matnlarning ayni ko'paytmasining shifrlanganini hisoblanadi. Bu ko'paytirish faqat bir marta amalga oshirilishi mumkin, chunki $G' \times G'$ dan boshqa n tartibli guruhga e' ning ikki chiziqli juftligi mavjud emas.

Boshqa tomondan $D(E(m_1 \times m_2)) = D(E(m_1) \times E(m_2))$ munosabat o'rinli bo'ladigan ko'paytirish amali ikkinchi marta mavjud bo'lmaydi. Shuning uchun BGN multiplikativ jihatdan gomomorfik deb hisoblanmaydi. Chunki gomomorfik ko'paytirish amali bir marta bajariladi holos.

Ko'paytirishdan keyingi qo'shish amali. Ikki chiziqli juftlik e yordamida va BGNning additiv gomomorfik xossalariidan foydalanib, ochiq matnli xabarlarini bir marta ko'paytirishdan oldin va keyin istalgancha qo'shishni amalga oshirish mumkin.

BGN algoritmining yana bir gomomorfik xususiyati bu o'zgarish son bilan qo'shish amalidir:

$$E_g(m + k, r) = g^{m+k} \times (h)^r = (g^m \times g^k) \times h^r = (g^m \times h^r) \times g^k = c \times g^k. \text{ Bu esa quyidagini ko'rsatadi}$$

$$D(E(k + m)) = D(E(m) \times g^k)$$

BGN algoritmini tekshirish uchun quyidagi misol ko'rib chiqiladi.

Kalitlarni hosil qilish. Kalitlarni hosil qilish uchun dastlab siklik guruh qurib olinadi. Buning uchun $q_1 = 7$ va $q_2 = 11$ butun sonlar tanlab olinadi va $n = q_1 \cdot q_2 = 7 \cdot 11 = 77$ hisoblanadi. Keyin ikki chiziqli akslantirishga ega elliptik egri chiziq guruhi quriladi. Butun sonlar to'plamiga tegishli $l = 4$ soni tanlanadi va $p = 3 \bmod 4$ shartni qanoatlantiruvchi $p = 4 \cdot 77 - 1 = 307$ maydon aniqlab olinadi. Natijada $n=308/4=77$ tartibli G kichik guruhni o'z ichiga olgan, $E(p) = p + 1 = 308$ ratsional nuqtalar bilan hosil qilingan elliptik egri chiziq supersingulyar hisoblanadi. G guruhga tegishli ikkita tasodifiy $g = [182, 240]$, $u = [182, 240]^{48} = [28, 262]$ nuqtalar tanlab olinadi. Elliptik egri chiziq ratsional nuqtalarini b soniga ko'paytirish amali $[a, b]^b$ kabi belgilab olinadi. Bu yerda, g va u generatorlar $y^2 = x^3 + x \bmod 307$ elliptik egri chiziqning $n = 77$ tartibga ega nuqtalari. Keyin G qismguruhning q_1 tartibli $h = u^{q_2} = [28, 262]^{11} = [99, 120]$ tasodifiy son hosil qilinadi. Bu yerda, $p_k = (n, G, G_1, f, g, h)$ ochiq kalit sifatida, $s_k = q_1$ maxfiy kalit sifatida olonadi.

Xabarni shifrlash. Shifrlash uchun $m = 3$ qiymat olinadi. Ixtiyoriy $r = 2$ soni olinadi hamda shifrmavn hisoblanadi:

$$C = g^m h^r = [182, 240]^3 \times [99, 120]^2 \bmod 307 = [287, 283] \times [175, 229] = [177, 88].$$

Bu yerda, "x" chekli maydonda elliptik egri chiziqning ratsional nuqtalarini qo'shish amali.

Shifrmavnni deshifrlash. Shifrmavnni deshifrlash dastlab g^{q_1} ning diskret logarifmi hisoblab chiqiladi:

$$g' = g^{q_1}.$$

$$g'^1 = [182, 240]^7 = [146, 60]$$

$$g'^2 = [146, 60]^7 = [299, 44]$$

$$\begin{aligned}g'^3 &= [272,206] \\g'^4 &= [191,151] \\g'^5 &= [79,171] \\g'^6 &= [79,136] \\g'^7 &= [191,156] \\g'^8 &= [272,101] \\g'^9 &= [299,263] \\g'^{10} &= [146,247] \\g'^7 &= \infty\end{aligned}$$

Deshifrlash formulasi hisoblanadi: $C^{q_1} = (M^r h^r)^{q_1} = (g^{q_1})^M = [272,206]$ hisoblanadi. Hosil qilingan ifodadan m ochiq matn diskret logarifmlash orqali hisoblanadi. Hosil bo'lgan qiymat $C^{q_1} = g'^3$ ga to'g'ri keladi. Demak, ochiq matn $m = 3$ ga teng.

BGN algoritmining gomomorfik xususiyati.

Gomomorfik xususiyatlarni tekshirish uchun $m_1 = 3$, $m_2 = 2$, $r_1 = 2$, $r_2 = 3$ butun qiymatlar olinadi va C_1 va C_2 shifrlarni hisoblanadi:

$$\begin{aligned}C_1 &= g^{m_1} \times h^{r_1} = [182,240]^3 \times [99,120]^2 \\&= [177,88]\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}C_2 &= C_1 = g^{m_2} \times h^{r_2} = [182,240]^2 \times [99,120]^3 \\&= [259,143] \times [40,106] = [277,39]\end{aligned}$$

Shifrlarni ustida qo'shish amali bajariladi:

$$\begin{aligned}E_g(m_1, r_1) \times E_g(m_2, r_2) &= [177,88] \times \\[277,39] &= [294,218].\end{aligned}$$

Ochiq matnlar yig'indisini hisoblash $E_g(m_1 + m_2, r_1 + r_2) = E_g(5,5) = [182,240]^{2+3} \times [99,120]^{3+2} = [294,218]$. Bundan kelib chiqadiki $m_1 + m_2 = 2 + 3 = 5$ ga teng.

Muhokama Hozirda mavjud qisman gomomorfik shifrlash algoritmlari *chekli maydonda sonlarni diskret logarifmlash, katta sonlarni tub ko'paytuvchilarga ajratish*, chekli maydonda elliptik egri chiziqlarning ratsional nuqtalarini aniqlash muammosiga asoslanadi.

Yetarli gomomorfik shifrlash algoritmlarining aksariyati ham yuqoridagi matematik muammolarga asoslanadi va ushbu turdagi algoritmlarda ham yetarlicha kalit uzunligida tezkor, yuqori kriptobardoshlikka ega gomomorfik shifrlash algoritmlarni shakllantirish masalasi mavjud.

Yetarli gomomorfik shifrlash algoritmlarini takomillashtirish va algebraik amallar bajarib, ushbu

algoritmlarni to'liq gomomorfik shifrlash algoritmlari ko'rinishiga o'tkazish mumkin.

Xulosa. BGN kriptotizimi chekli maydonda elliptik egri chiziqlarning ratsional nuqtalarini aniqlash, diskret logarifmlash va qismguruhni aniqlash muammosiga asoslangan. Ushbu amallar esa bugungi kunda kriptografiyada kam uzunlikda kalit va hisoblash resursi bilan kriptografik amallar bajarish imkoniyatini beradi. Yetarli gomomorfik shifrlash algoritmlarida amallar soni cheklangan bo'lsada, bu algoritmlarni arifmetik amallar soni cheklanmagan to'liq gomomorfik shifrlash algoritmlariga o'tkazish imkoni mavjud. Shuning uchun yetarli gomomorfik shifrlash usullarini takomillashtirish o'z navbatida to'liq gomomorfik shifrlash algoritmlarini ham bardoshlilikini oshishiga zamin yaratadi.

Amaliyotda qisman gomomorfik shifrlash algoritmlariga oid LighPHE, libhcs, paillier, Microsoft SEAL kabi kriptografik kutubxonalar mavjud. BGN shifrlash sxemasi kichik hajmdagi tahlillar va hisoblashlar uchun foydali, masalan, elektron ovoz berish (e-voting) yoki shifrlangan ma'lumotlarni qidirish (encrypted search) kabi sohalarda qo'llaniladi. Masalan ovoz berish tizimlarida, saylovchilarning tanlovlarini shifrlangan holda qo'shib borish va umumiy natijani olish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Rivest R. L. et al. On data banks and privacy homomorphisms //Foundations of secure computation. – 1978. – T. 4. – №. 11. – C. 169-180.
2. Rass S., Slamanig D. Cryptography for security and privacy in cloud computing. – Artech House, 2013.
3. Shafi G., Micali S. Probabilistic encryption //Journal of computer and system sciences. – 1984. – T. 28. – №. 2. – C. 270-299.
4. ElGamal T. A public key cryptosystem and a signature scheme based on discrete logarithms //IEEE transactions on information theory. – 1985. – T. 31. – №. 4. – C. 469-472.

5. Benaloh J. Dense probabilistic encryption //Proceedings of the workshop on selected areas of cryptography. – 1994. – С. 120-128.
6. Paillier P. Public-key cryptosystems based on composite degree residuosity classes //International conference on the theory and applications of cryptographic techniques. – Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg, 1999. – С. 223-238.
7. Boneh D., Goh E. J., Nissim K. Evaluating 2-DNF formulas on ciphertexts //Theory of Cryptography: Second Theory of Cryptography Conference, TCC 2005, Cambridge, MA, USA, February 10-12, 2005. Proceedings 2. – Springer Berlin Heidelberg, 2005. – С. 325-341.
8. Chatterjee A., Aung K. M. M. Fully homomorphic encryption in real world applications. – Singapore: Springer, 2019.
9. Koç Ç. K., Özdemir F., Özger Z. Ö. Partially Homomorphic Encryption. – Springer, 2021. – С. 37-41.
10. Jain N., Cherukuri A. K. Revisiting Fully Homomorphic Encryption Schemes //arXiv preprint arXiv:2305.05904. – 2023.
11. Wainakh A. Homomorphic encryption for data security in cloud computing: дис. – Middle East Technical University, 2018.

